

ประโยค ป.ธ.๓
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๓

๑. นัยอันมาในอรรถกถาอัฐสาลินีว่า ก็ กรรมตามที่กล่าวมานี้ เป็นมโนกรรม ๓ อย่าง เป็นไปทางไตรทวาร ๑ ก็ ในกาลใด บุคคลมีจิตสหระคตด้วยอภิชฌา ยังองค์คือกายให้ไหว ทำกายกรรมมีจับด้วยมือเป็นต้น มีจิตสหระคตด้วยพยาบาท ยังองค์คือกายให้ไหว ทำกายกรรมมีถือท่อนไม้เป็นต้น มีจิตสหระคตด้วยมิจฉาทิฎฐิ ยังองค์คือกายให้ไหว ทำกายกรรมมีการกราบไหว้และประนมมือต่อเทพเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น ด้วยความตั้งใจว่า เทพเจ้าทั้งหลายมีพระชนธกุมารและพระศิวะเป็นต้น ประเสริฐที่สุด และการประพรมตั้งภูตเป็นต้น ในกาลนั้น กรรมเป็นมโนกรรม ส่วนทวารเป็นกายทวาร ๑ ส่วนเจตนาในมโนกรรมที่เป็นไป ทางกายทวารนี้ เป็นอัพโพหาริก ๑ อนึ่ง ในกาลใด บุคคลมีจิตสหระคตด้วยอภิชฌา ยังองค์คือวาจาให้ไหว ย่อมเพ่งวัตถุเป็นอุปรณท์ทรัพย์สินเครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า โฉนหนอ สิ่งของผู้อื่น จะพึงเป็นของเรา มีจิตสหระคตด้วยพยาบาท ยังองค์คือวาจาให้ไหว พุดว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงเดือดร้อน จงถูกฆ่า หรือว่าอย่าได้มีแล้ว มีจิตสหระคตด้วยมิจฉาทิฎฐิ ยังองค์คือวาจาให้ไหว พุดว่า ทานที่ทายกให้แล้ว ไม่มีผล ดังนี้เป็นต้น ในกาลนั้น กรรมเป็นมโนกรรม ส่วนทวารเป็นวจีทวาร ๑ ส่วนเจตนาในมโนกรรม ที่เป็นไปทางวจีทวารนี้ เป็นอัพโพหาริก ๑ อนึ่ง ในกาลใด บุคคลไม่ยัง องค์คือกายและองค์คือวาจาให้ไหว นั่งในที่ลับ ยังจิตที่สหระคตด้วยอภิชฌา พยาบาท และมิจฉาทิฎฐิให้เกิดขึ้น ในกาลนั้น แมกรรมก็เป็นมโนกรรม แม้ทวารก็เป็นมโนทวารเหมือนกัน ๑ ก็ ในที่นี้ เจตนาที่ดี ธรรมที่สัมปยุตด้วยเจตนาที่ดี ย่อมตั้งขึ้นในมโนทวารอย่างเดียว ๑ มโนกรรมที่เป็นฝ่ายอุกุศล ย่อมตั้งขึ้นในทวารทั้ง ๓ ด้วยประการฉะนี้ ๑

๒. เพราะเหตุที่ปรตทั้งหลาย ผู้ถูกความหวังครอบงำแล้วว่า เราจักได้อะไร ๑ จากเรือนนี้ แม้พากันมายังเรือนของพวกญาติแล้ว ก็ไม่สามารถขอว่า ขอพวกท่านจงให้ของชื่อนี้แก่พวกข้าพเจ้า ดังนี้ได้ ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงว่า

กฤษบุตรเมื่อทวนระลึกถึงเรื่องเป็นเหตุให้ทวนระลึกถึงเหล่านั้นพึงให้ทักษิณาแก่เปรตเหล่านั้น
จึงตรัสพระคาถาที่ ๑๐ ความว่า

กฤษบุตร เมื่อทวนระลึกถึงอุปการะที่ท่านทำแล้วใน
ก่อน ว่า ผู้นั้นได้ให้สิ่งนี้แก่เรา ได้ช่วยทำกิจนี้แก่
เรา ท่านเหล่านั้นเป็นญาติ เป็นมิตร และเป็น
สหายของเรา พึงให้ทักษิณา เพื่อท่านทั้งหลาย
ผู้ล่วงลับไปแล้ว ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น สอนบทว่า ทักษิณํ ทชฺชา ความว่า กฤษบุตรเมื่อทวนระลึก
คือตามระลึกถึงอุปการะที่ท่านทำไว้แล้วในกาลก่อนทั้งหมดดั่งนี้ว่า ท่านผู้นั้น ได้ให้
ทรัพย์ หรือข้าวเปลือกสิ่งนี้แก่เรา ทวนระลึกถึงว่า คนโน้น ชื่อว่า เป็นญาติของเรา
เพราะท่านเป็นผู้เกี่ยวเนื่องกันข้างมารดาหรือข้างบิดา ทวนระลึกถึงว่า คนโน้น ชื่อว่า
เป็นมิตรของเรา เพราะท่านเป็นผู้สามารถช่วยด้านทาน ด้วยอำนาจความรัก และทวน
ระลึกถึงว่า คนโน้น เป็นสหายเล่นสนุกสนานร่วมกันของเรา พึงให้ คือ พึงมอบให้ท่าน
เพื่อท่านทั้งหลายผู้ล่วงลับไปแล้ว ฯ

—◆—
ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๓

แปล ไทยเป็นมคธ

พ.ศ. ๒๕๔๓

๑. ยถาวตุตถเจตํ ติวริ มโนกมฺมํ โหติ ติวาริกํ ๑ ยथा हि อภิขฌาสหคเตน
 จิตฺเตน กายจํคํ โจเปนโต หตฺตคฺคาหาทีนํ กโรติ พยาปาตสหคเตน ทณฺฑาทมสนาทีนํ
 มิจฺฉาทิฏฺฐิสหคเตน ชนฺธสิวาทโย เสฏฺฐชาติ เตสํ อภิวาทนอณฺุชฺลิกมฺมุฏฺฐปิฏกปริกฺขณาทีนํ
 กโรติ ตथा กมฺมํ มโนกมฺมํ โหติ ทวารนฺตุ กายทวารํ ๑ เจตนา ปเนตฺต อพฺโพหาริกา ๑
 ยथा ปน อภิขฌาสหคเตน วาจจํคํ โจเปนโต อโห วต ยํ ปฺรสุตฺตํ มฺมสฺสาติ ปฺรวิตฺต-
 ปฺกรณํ อภิขฌายติ พยาปาตสหคเตน อิมํ สตฺตา หลฺยณฺตุ วา วชฺณนฺตุ วา มา วา
 อหฺเสนฺติ วทติ มิจฺฉาทิฏฺฐิสหคเตน นตฺถิ ทินฺนนฺตฺตาทีนํ วทติ ตथा กมฺมํ มโนกมฺมํ
 ทวารนฺตุ วจิทวารํ ๑ เจตนา ปเนตฺต อพฺโพหาริกา ๑ ยथा ปน กายจฺควาจฺจคานํ อโจเปตฺวา
 รโห นิสิโน อภิขฌापยาปาตมิจฺฉาทิฏฺฐิสหคตจิตฺตानํ อุปฺปาเทติ ตथा กมฺมมฺปิ มโนกมฺมํ
 ทวารมฺปิ มโนทวารเมว ๑ อิมสฺมี ปน จานํ เจตนาปิ เจตนาสมฺปยุตฺตธฺมฺมาปิ มโนทวารเอเวว
 สมฺภูจฺหนฺติ ๑ เอวํ อกุสฺลํ มโนกมฺมํ तीสุปิ ทวารेषु สมฺภูจฺชาติติ อฏฺฐสาธินนโย ๑

(มังคัลลคดทีปนี วินัยกถา ข้อ ๒๒๒๒ หน้า ๒๑๕)

๒. ยสฺมา เปตา อิตฺโต กิณฺจิ ลจฺจามาติ อาสาภิภูตา ฉาตีนํ ฆริ อาคนฺตฺวาปิ อิหํ
 นาม โน เทถาติ ยาจิตฺตํ น สกฺโกนฺติ ตสฺมา เตสํ อิมานํ อนุสฺสรณฺวตฺตุนิ อนุสฺสรนฺโต
 กุลฺปฺโต ทกฺขิณํ ทชฺชาติ ทสฺเสนโต ทสมํ คาณฺมาห

อทาสี เม อกาสิ เม ฉาติ มิตฺตา สขา จ เม
 เปตานํ ทกฺขิณํ ทชฺชา ปุพฺเพ กตฺมฺนุสฺสรนฺติ ๑

ตตฺตฺต ทกฺขิณํ ทชฺชาติ อิหํ นาม เม ฆนํ วา ฆณฺณํ วา อทาสีติ จ อมฺมํ เม มาตีโต
 วา ปิตีโต วา สมฺพุทฺธตฺตา ฉาตีติ จ สีเนหฺวเสน ตาณฺสมตฺตตาย มิตฺตา อิติ จ อสุโก
 เม สหปิสฺสุกฺโก สขาติ จ เอวํ สพุทฺธํ ปุพฺเพ กตํ อนุสฺสรํ อนุสฺสรนฺโต กุลฺปฺโต
 เปตานํ ทานํ ททฺชฺย นียฺยาทฺชฺยชาติ อตฺโต ๑

(มังคัลลคดทีปนี มาคานิปิตฺตปฏิฐานกถา ข้อ ๓๔๗ หน้า ๓๒๖)